

Vicenç PAGÈS JORDÀ
Els jugadors de whist
Barcelona: Empúries, 2009, 542 p., 20 €

Després de llegir la novel·la, hom s'adona que s'hi amaga un autor que es preocupa per la forma, que modela la llengua d'acord amb uns objectius literaris i que, després d'amarar-se de la realitat que l'envolta, construeix un món literari bast i ric. Estem davant d'un escriptor que entén i practica la literatura com l'art de crear, amb perfecció formal, mons imperfectes que encaren sense escrúpols el lector (o la lectora) amb les pròpies mancances, limitacions i erosions existencials. Vicenç Pagès Jordà (Figueres, 1963) és un autor amb una trajectòria sòlida que ha construït una obra original, amb perfil propi dins el panorama de la literatura catalana (*Cercles d'infinites combinacions*, 1990; *El món d'Horaci*, 1995; *Carta a la reina d'Anglaterra*, 1997; *La felicitat no és completa*, 2003; entre d'altres) i ha sabut reunir un públic fidel i al mateix temps anar-lo ampliant amb nous lectors.

Els jugadors de whist és una novel·la complexa però rodona, que es construeix a partir de cercles concèntrics que tenen com a nucli el castell de Sant Ferran de Figueres, metàfora de l'existència del protagonista, Jordi Recasens, reduïda a «sarmenyada»; és a dir, a l'absurd. Tot el material narratiu s'organitza al voltant de la peculiar fortificació empordanesa, i les múltiples veus narratives ens acosten o ens allunyen dels personatges, els espais i el temps segons la relació que tenen amb la fortalesa. El lapse de trenta anys (entre el 1977 i el 2007) que comprèn l'obra presenta uns personatges, uns espais i una societat en evolució constant. Com a misteri latent, hi ha la sobtada desaparició d'en Biel, el dietari personal del qual nodreix la primera de les tres parts de l'obra i ofereix la visió de l'adolescent forà que s'instal·la en una ciutat en ple procés de transformació, fruit de la incipient transició política que viu el país. Aquests canvis es produeixen paral·lelament a les descobertes i la transformació que està patint l'adolescent, les quals es plasmen amb una llengua rica i acurada i es complementen amb abundants referents culturals, sobretot literaris.

Els capítols que se centren en el dia del casament de la filla d'en Jordi serveixen per acostar-nos al present del protagonista, que havia estat amic d'en Biel i, a la vegada, enceten un futur que s'endevina ben incert. Aquests capítols proporcionen escenes extraordinàries per les dosis d'humor i de sarcasme que contenen, i aconsegueixen posar el lector en evidència davant de comportaments i actituds ridícules. Tanmateix, aquestes situacions còmiques i els personatges gairebé esperpèntics que les protagonitzen contrasten amb el deix malenconiós d'altres capítols, cosa que dota la novel·la d'una força excepcional. En aquest cas, l'autor també desplega tota l'artilleria lingüística i demostra

una gran habilitat en l'ús dels recursos, els registres i les tècniques narratives, sense perdre el fil dels referents culturals –ara musicals– que progressivament van bastint una mena d'enciclopèdia de les darreres tres dècades.

Després de la delirant celebració, en Jordi intenta seguir la seva vida; tanmateix, ignora que, igual que després de l'estiu del 1977, res no tornarà a ser com era, perquè la Chris/Tina/ Halley li trasbalsarà la pau tensa en què viu, seduïda, no tant per la maduresa d'un home que s'ha negat a acceptar el pas del temps, com pels fatídics esdeveniments de trenta anys abans, els quals li aportaran el material narratiu necessari per crear una novel·la i honorar, així, la seva mare, una professora que va morir sense poder publicar l'obra que havia escrit (s'hi insinua un homenatge a M. Àngels Anglada o Carme Guasch, tal vegada?). És així com descobrim que la noia de vint-i-dos anys està redactant *Els jugadors de whist*, i per tant, també, com assistim a la creació de la novel·la mentre l'anem llegint; fins al punt que la narradora es visibilitza en els comentaris entre claudàtors o reflexionant sobre el curs de la trama (p. 344). El lector ja intueix què podia haver passat aquell agost, de manera que no importa tant certificar els fets ocorreguts com acompanyar la narradora en el procés d'investigació; que l'obliga a submergir-se de ple –tot i la distància i en bona mesura gràcies a les noves tecnologies– en la dècada dels setanta del segle passat fins al punt que n'assimila l'estètica, els gustos musicals, els costums socials o, sobretot, el cinema. Paradoxalment, els ídols i els referents de la Halley són els mateixos que havia tingut en Jordi més de vint anys abans, cosa que ens fa qüestionar quina mena d'evolució cultural estem vivint.

L'autor controla perfectament les veus narratives i la quantitat ingent de referents culturals que ajuden a construir la trama; a més, evita que la novel·la es converteixi en un àlbum de cromos o un cant nostàlgic al passat perdut, ja que cada una de les referències, sia literàries, musicals, cinematogràfiques o de qualsevol altra disciplina, serveixen per caracteritzar els personatges o per carregar de força les escenes. És el cas, per exemple, de la música que acompanya l'inici de la relació entre en Jordi i la Nora/Blondie o les lectures d'en Biel. A la vegada, les noves tecnologies, lluny de l'esnobisme, esdevenen el motor de bona part de la trama, ja que, per exemple, els fotoblogs de la Halley transmeten al lector un percentatge important de la informació.

Si ens quedem només amb la idea que la novel·la és un artefacte narratiu ben travat, li restarem mèrit per altres bandes. És també un cop de puny a l'estómac, per tal com constata que hom no pot controlar el que li succeeix i que sempre hi ha fets que, sense que se n'adoni, li condicionaran inevitablement l'existència, la qual esdevindrà absurda. Això explica l'ús del castell de Sant Ferran com la representació del no sentit, d'allò permanent però inacabat; com un espai de jocs més o menys macabres i inconscients i, a la vegada, un camí cap a la destrucció, perquè es destrueix la vida d'en Biel, però també la d'en Jordi i en Churchill. Aquell estiu van crear el whist, un joc de jocs que havia de durar totes les vacances, però que es va acabar de sobte, que va instaurar el silenci en les seves vides i les conseqüències del qual els van acompanyar per sempre.

Oriol González Tura

Universitat Autònoma de Barcelona